

Календик

издање
шумадијске
епархије

Чини се да су пред нама
многи путеви
и многе раскрнице,
но ми им не можемо
сагледати крај,
нити знамо
куда који од њих води.

Поуздано ипак знамо
да се сваки пут
завршава гробом,
али не можемо
да се са тим помиримо.

Многи од нас
цео свој живот на Земљи
проведу лутајући,
тражећи пут,
и одлазе са Земље
не нашавши га.

СВЕТИ САВА, фреска у цркви Св. апостола — манастира Пећке Патријаршије

Да би поштедео човека
од үзалудног лутања
по беспућу,
Син Божји је дошао
на Земљу
и указао људима
да постоје само
два пута.
Један је широк,
раван и удобан —
то је пут телесних
уживања и похлете,
но он се завршава
паклом.
Други је үзан,
стрм, трновит и напоран
али и једини који води
у Небеско царство —
то је пут Богочовека.
Он је овим путем ишао
и позвао људе
да се на Њега үгледају,
ако им је стало
до вечној живота.
Богочовек је постао
и Путовођа и Пут,
који су људи
пре Његовог доласка
толико үзалудно тражили.
Осим овог, другог пута
нема који води
у царство Божје нема!

Упућивао нас је на пут који води у вечни живот

Оно што су светильке у ноћи и путокази кроз непознате пределе, то су за нас, земаљске путнике, светитељи. Они нам осветљавају стазу живота и, у исто време, указују прави пут ка нашем животном циљу.

У тронару Службе светом Сави пише: „Био си учитељ пута који води у живот...”

Сви смо ми на Земљи путници, од часа када се на њој појавимо, па до тренутка када са ње одлазимо. Сви некуд путујемо, а куда то? — питамо се свакодневно. Из свакодневног искуства знамо да се живот завршава гробом, а у тронару св. Саве каже се да је он био учитељ пута који води у живот!

Пред сваким од нас, тако се на ма чини, постоје многи путеви, и многе раскрснице, али ми ни једном од тих путева не можемо да сагледамо крај и не знамо куда који од њих води. Насупрот свакодневном искуству, које нам сведочи да се сваки пут завршава у гробу, ми не можемо да се са тим помиримо, него тражимо пут који би нас одвео у вечни живот. Зато многи од нас цео свој живот на Земљи проведу лутајући, тражећи тај пут, и оду са Земље не нашавши га.

Да би поштедео человека од овог узалудног лутања по беспуђу, Син Божји је сишао на Земљу и људима објавио да постоје само два пута: један је широк, раван и удобан — то је пут телесних уживања и разонода, али се он завршава паклом, док је други узан, стрм, трновит и напоран, али и једини који води у Небеско царство (Мт. 7 : 13—14). То је пут Богочовека. — Спаситељ је сишао да људима открије овај други пут, Сам је њиме ишао и позвао људе да се на Њега угледају, ако им је стало до вечног живота (Мт. 11 : 29—30; Мк. 8 : 34—37). Тако је Он постао и Путовођа и Пут, који су људи пре Његовог доласка на Земљу толико узалудно тражили (Јн. 14 : 6). Другог пута у Царство Божје нема.

Позив Сина Божјега: „Ко хоће живот вечни, нека узме крст свој и пође за Мном”, нашао је одјека у срцу младог владарског сина Растика, Гледано са земаљског становишта и

мерено земаљским мерилима, пред Раствром је стајала блистава будућност и широк, краљевски пут посут цвећем, славом и почастима. Али, он је ради Христа и царства Његовог, све то презрео и оставио, као што пише у Светом писму: „Ради Господа свога Исуса Христа све оставил, и све држим за трице само да Христа добијем” (Фил. 3 : 8). Млади Раствко је све оставил и отишао у Свету Гору да Христа добије. А кад је то најдрагоценје благо — Христа — стекао, Раствко се, као монах Сава, вратио у своје Отачаство, где га је Господ спремио за апостола српског народа — да овоме народу покаже пут који води у вечни живот и да га поведе њиме. Он је ту апостолску мисију успешно извршио, и извршије, ево, више од седам стотина година.

По преласку у вечни живот и славу, он улогу апостола и путовође свога народа врши кроз сву прошлост. — Што се наш народ одржао на његовом, светосавском путу, у току многовековног робовања, поред Божје милости, велика је заслуга светог Саве, који га је духом својим, преко Цркве, руковођио, храбрио, уливао снагу да издржи, пружао му веру у боље дане.

На данашњи дан, кад га слави и небеска и земаљска Црква, свети Сава врши духовну смотру свога народа и свакоме од нас упућује низ питања:

— Да ли се држиш пута Христовог, који сам ти препоручио и својим примером показао?

— Да ли волиш Бога и држиш заповести Његове, како сам ја све вас учио?

— Да ли волиш Цркву, духовну мајку своју, која те је очувала и од зла одбранила?

— Да ли држиш љене уребде: празнике и постове; да ли уредно похађаш богослужења у храму; да ли се исповедаш и причешћујеш?

— Да ли си брак свој осветио благословом Божјим и благословом Цркве, или живиш у њему као незнабојац? он га је прихватио и пошао њиме.

— Да ли децу своју кроз крштење сједињујеш са Господом Христом

и тиме им омогућаваш улазак у царство Божије и спасење, јер без крштења нема спасења?

— Да ли децу своју учиш вери и закону Божјем, и да ли их чешће доводиш у храм да се напајају духом побожности и честитости, или си занемарио њихово васпитање а тиме и спасење?

— Да ли волиш ближње своје и живиш ли са свима у братској слози и љубави како сам вас ја учио?

— Да ли саоцећаш у невольама и страдањима својих ближњих и пружаш им руку помоћи?

— Да ли прашташи онима који ти зло чине и узвраћаш им добром, као што пише у Еванђељу, и као што учи велики апостол Христов Павле (Рим. 12 : 20—21)?

Ова и још многа друга питања упућује данас наш духовни отац Сава сваком Србину, сваком члану наше Цркве.

Стојећи данас пред духовним ликом светог Саве, нашег духовног родитеља и учитеља, испитајмо себе, своје срце и своју савест:

— Колико данас чувамо своју веру у Бога Створитеља?

— Колико смо верна и добра деца своје Православне цркве, која се за нас увек моли, чува и од сваког зла брани?

— Колико своју децу приводимо Господу Христу, и колико их поучавамо закону Божјем?

— Колико данас наша деца знају за грех и за страх Божји?

— Колики је број данас оних младенаца који своју брачну заједницу освећују благословом Божјим и благословом Цркве?

— Колико пута у току године присуствујемо у храму светој Служби Божјој и колико учествујемо у њој?

— Колико се пута у току године исповедамо и причешћујемо св. Тайнама?

— Колико је у нама присутна она актуелна и увек савремена порука Сина Божијег: „Шта користи човеку ако сав свет задобије а души својој нашкоди” (Мт. 16 : 26)?

Прослављајући успомену на највећег сина и вековног духовног вођу и учитеља српског народа, урежимо дубоко у наша срца његов светитељски лик, и заветујмо се да ћемо се држати његовог завештања, и ићи путем којим нас је он вековима водио. А у знак захвалности, из срца пуног љубави, запевајмо:

„Ускликнимо с љубављу светитељу Сави...”

Драгослав М. Степковић

КАЛЕНИЋ — 1.

Бог нам даје Своју помоћ пре него што употребимо оно што нам је већ дао

СВЕШТЕНИЧКА СЛУЖБА РЕЧИ

НАША ПРОПОВЕДНИЧКА
ДУЖНОСТ

СПАСИТЕЉ:

„Идите и начините све народе мојим ученицима... учећи их да држе све што сам вам наложио“ (Матеј 28 : 19—20).

„Бићете моји сведоци како у Јерусалиму тако и по свој Јудеји и Самарији, и све до краја земље“ (Д. А. 1 : 8).

„Павле ми је изабрано оруђе — да изнесе моје име пред многобошце, и краљеве, и синове Израиљеве“ (Д. А. 9 : 15).

ПРЕДМЕТ ПРОПОВЕДИ

„Учећи их да држе све што сам вам наложио“, а не што проповедник или ко други учи и заповеда. Паства има права да НЕ СЛУША наше „мудрости“, поготово када осети да ми у ствари НЕМАМО ШТА да им кажемо.

АПОСТОЛ

Квалификација: Да буде сведок васкрсења. Приликом избора Јудиног наследника у апостолском сабору поставише апостоли следеће правило: „Треба дакле са нама заједно да буде сведок његовог васкрсења... за све време откако је Господ Исус дошао к нама и отишao од нас — почевши од Јованова крштења па до дана када би узнет од нас“ (Д. А. 1 : 21—22). То значи: да има лично искуство о Господу Христу. Узмите као пример Марково еванђеље као Петрово казивање у првом лицу јединине, или Матејево казивање о своме зваљу, или Павлово аутобиографско казивање у свима приликама, или Јованово оно: „Што смо чули, што смо видели својим очима, што посматрамо и што наше руке опипаше...“ па

опет „Што смо видели и чули, то и вами објављујемо...“ (І Јов. 1 : 1 и 1 : 3).

Апостол Тома мора да је говорио: „Ја, брате, бејах скептик, па се деси са мном тако и тако...“

Клеопа: „Ја га познах тек када нам благослови хлеб...“ итд.

Хришћанство је настало њиховим проповедањем. Апостол Павле у својој Посланици Римљанима каже: „Свако, ко призове име Господње, биће спасен“. И онда наставља, са: „Јест!“ То је тачно, али:

„Како ће, дакле, призвати онога у кога нису поверили?“ — прво;

„А како ће веровати у онога за кога нису чули“ — друго;

„Како ће пак чути без проповедника?“ — треће;

„И како ће проповедати, ако нису послани?“ — последње, но, истовремено ово је по важности прво.

МИ

Ако је Хришћанство настало од проповедања, од систематског учења неизнабожаца, да ли је нелогично држати да ствари могу узети један обрнути правац, ући у један негативан процес разхристијанизације и враћања у незнабоштво? То би у некрологу гласило:

Спасили би се да су веровали;
нису веровали, јер нису Бога никада упознали;

нису Га упознали, јер није било проповедника, а

уколико је некаквих и било — нису били ПОЗВАНИ!

ШТА ЗА НАС ЗНАЧИ БИТИ
ПОЗВАН?

Формално, одговор на ово питање је врло једноставан: у дипломи богословије обично стоји, како је тај и тај свршени богослов квалификован за две ствари: за свештеничку службу и за вршење вероучитељске дужности. Томе додај још и рукоположе-

ње, са давањем троструке благодати за сарадњу са епископом у УЧЕЊУ, УПРАВЉАЊУ И СВЕШТЕНОДЕЈСТВОВАЊУ.

Готова је ствар — ПОСЛАН!

Но има и случајева, о којима говори апостол Павле, где је благодат „примљена напразно“: „Опомињемо вас да не примите напразно благодат Божију“ (ІІ Кор. 6 : 1). Исто тако и св. ап. Јаков вели да и ПОБОЖНОСТ понекад „ништа не вреди“ (Јаков 1 : 26). Па, онда, и ЗНАЊЕ Светога писма и теологије, без љубави може да буде ЗАЛУДНО, јер „Знање надима, а љубав назиђује“ (І Кор. 8 : 1). Савременици Спаситељеви су знали Свето писмо, али му нису разумели смисао, нити препознали Месију о коме оно говори у свакој књизи.

ПОСЛАН је онај који је квалификован у АПОСТОЛСКОМ смислу и који може рећи да има неко ЛИЧНО искуство у своме сусрету са ХРИСТОМ; који може рећи: „Мој је живот узео такав и такав правац, јер сам поверовао у Христа. Ја бих иначе чинио то и то. Моје је искуство са Христом и овом науком и вером што ја вама проповедам ово и ово: Ја сам дошао до убеђења да је ово Божија ствар, Божија наука, Божија сила — ОВО ЈЕ МОЈЕ ИСКУСТВО О РЕАЛНОСТИ НАШЕ ЗАЈЕДНИЧКЕ ВЕРЕ.“

На другом месту, послан је онај који донекле ЗНА БОГООТКРИВЕНЕ ИСТИНЕ, већ онај који их НЕПРЕСТАНО учи, студира, испитује, продубљује и проширује своје ограничено знање ових. „Свршени богослов“ стоји далеко иза несвршеног, онога који осећа своју мизерију и стално настоји да учи, усавршава и допуњује своју неспрему. Ко може рећи: „Оно што ја знам, то је не само доволно, већ представља и врхунац, који би требали да следе сви други свештеници!“. НИКО! Св. Кирило Александријски после Ефеског сабора, у име Сабора, пише императору Теодосију Другом: „У тајну Христову могу проникнути само они који су савршено предани проучавању Светога писма, па и они чак виде само „као помоћу огледала — у загонетки (као одсјај у огледалу)“ (І Кор. 13 : 12).

На трећем месту, знајући да се Свето писмо може разумети само помоћу истога Духа који је и инспирисао његов постанак, послан проповедник мора имати отворене благодатне канале, тако да би зрак истога Духа могао да осветли и облагодати

и његову душу, нарочито његов ум и говорничку моћ, да би могао „с великим силом” (Марко 13 : 26) говорити Божију реч Божијем народу. Као што пред читањем Еванђеља молимо Господа „да у срцима нашим засветли чиста светлост Твога богоизраза, и отвори очи нашег ума да бисмо схватили твоје еванђелске објаве”, тако и беседник мора да зна, да без молитве и без благодати одозго, пошто се већ припремио својим напором, а начисто је да су му намере чисте пред Богом када ступа пред народ Божији, да се свесрдно помоли Богу.

Не могу да се молим Богу ако се осећам као кукавица и преварант који се није уопште спремао, ни читao, ни мислио, ни Свето писмо и учење Цркве консултовао, већ као ленивац тражим сада од Бога да Он учини неко чудо и да мене, лењивог слугу, употреби за свога СВЕДОКА. Тачно је да Божија благодат укрепљује слабог и немоћног за велика Божија дела, но Бог још не даје Своју помоћ пре него што ја употребим оно што ми је већ дао. Ја могу да се осећам послан само после поштенога труда око моје беседе, читања, размишљања, молења пре тога дана. И када се помолим кратко у себи, у часу изласка пред народ, имам осећај и одважност да говорим у име Божије, у име Његове Цркве. Тада знам да сам на Божијем послу и да ме он неће оставити, ни мене, ни моје слушаоце, за време моје беседе. За мене је овај тренутак у значењу „БИТИ ПОСЛАН” од највеће важности. Ако то не осећам у часу изласка, осећам се не као пастир, већ као лупеж који „прелази с друге стране” (Јован 10 : 1).

У томе духу се јасно изражава и ПОСЛАНИЦА ИСТОЧНИХ ПАТРИЈАРХА из 1723. године, један од врло важних формулатија наше православне вере, која вели:

„Будући да је јасно да Свето писмо садржи дубину и висину мисли, стога су потребни људи искусни и Богом просвећени, да га проучавају ради истинског разумевања, ради познања онога што је правилно и сагласно са целим Светим писмом, као и његовим аутором Духом Светим... Но није могуће свима да постигну то што Свети Дух открива ПАЗИ! НЕ ШТО ЈЕ ОТКРИО, ВЕЋ И ДАНАС ОТКРИВА само онима који су савршени у мудrosti и свetosti”.

У тој Посланици, када се говори о Светом писму, употребљен је један израз који бисмо ми свештеници требало да имамо на уму када се

припремамо за беседу (а још више када се НЕ припремамо):

„И јеретичко сујетно мудровање прихвата Свето писмо, само га наопако тумачи, служећи се двосмисленим речима и слично смишљеним изразима и препреденостима људске мудрости, сливајући уједно оно што се не сме мешати, и ИГРАЈУКИ СЕ КАО ДЕЦА СТВАРИМА КОЈЕ НЕ СМЕЈУ ДА БУДУ ПРЕДМЕТ ЗА ЗБИЈАЊЕ ШАЛЕ”.

Само јеретици то, наводно, чине. Но, мене прогони мисао да се и ми некад, као нека духовно неразвијена деца, вајстину играмо са најзабиљнијим и најсветијим стварима и правимо шале са оним „ШТО НЕ СМЕ ДА БУДЕ ПРЕДМЕТ ЗА ЗБИЈАЊЕ ШАЛЕ”. Свако површино и олако стајање за проповедаоницом је управо то — изигравање. При том, разуме се, заборављамо да Свето писмо упозорава да се „Бог не да исмејавати” (Гал. 6 : 7) или како је то Бакотић превео: „Нема с Богом шале”.

Не могу изаћи пред народ Божији да проповедам Божију реч, сем ако сам или послан, или их варам да јесам, иако интимно знам да нисам, јер се нисам ни молио као Исаија: „Ево мене, мене пошли” (Исаија 6 : 8).

Пророк Исаија је слушао речи Божије и онда одговорио на питање Божије: „Кога ћу послати? И ко ће нам ићи”. Ти и ја смо у положају који је сличан у часовима озбиљног студирања Речи Божије. У молитви човек говори Богу. У читању Светога писма Бог говори човеку. Немам шта да кажем кад по мени Он ништа и не поручује! Како ће поручивати када се нисам ставио у положај да Га чујем, да санзам Његове речи и по руке?! Слушам људе, читам шта људи веле, зато и говорим људско. Међутим, људи који разговарају са Богом, у оба правца, они износе из своје ризнице Божије, они мисле еванђелски и говоре у том духу. И народ то радо слуша. Јудскога је сит и пресит. Божијега је гладан и жедан. Ми бисмо морали да имамо у виду да иста гњевна осуда свештеника и пророка (тј. проповедника онога времена) о којој читамо код пророка Исаије, Осије, Језекиља и Амоса, има да падне и на нас, као и на свакога који треба да буде истински „СЛУГА РЕЧИ”, а он уместо тога бива сличан пророцима за које Господ каже:

„И пророци њезини мажу је неваљалим кречом, виђају таштину и гатају им лаж говорећи: тако ре-

че Господ, Господ — а Господ не рече” (Јез. 22 : 28).

„Изгибе мој народ, јер је без знања; кад си ти одбацио знање, и ја ћу тебе одбацити да ми не вршиш службе свештеничке; кад си заборавио Бога својега, и ја ћу заборавити синове твоје” (Осија 4 : 6).

НИЈЕ ЛИ БЕСЕДА ОБАВЕЗНИ ДЕО СВЕТЕ ЛИТУРГИЈЕ?

Имао сам прилику да чујем, да је неко казивао протестантима: „Литургија је комплетна и без беседе, јер ње нема у Служебнику”.

Знам свештенике који никада нису проповедали, а знам једнога свештеника, врло ревносног пароха, који је тужен од своје сабраће да „уводи протестантске обичаје, држећи сваке недеље беседу”; Да ли је то тако?

Није и не дао Бог! У једном од најранијих литургичких списка, у Јустиновој Апологији, забележено је и ово:

„Колико год времена имамо, ми читамо писма Апостола и пророчке списе, а тада каад читач заврши, тада предстојатељ нама говори, учећи нас да и ми имитирамо дивне оне ствари које смо пре тога чули. Тада сви устајемо и молимо се... изменјамо целивљубави. Тада се доноси хлеб, вино и вода...”

Значи има места и то у дубокој традицији. Та традиција је и формално формулисана у једној канонској одредби Пето-шестог Васељенског сабора:

„Онима који су на челу цркава треба сваки дан, а особито на Дан Господњи, да поучавају свештенство и народ благочестију и правој вери, изабирајући из божанскога Писма мисли и расуђивања о истини, и држећи се у томе већ установљених граница и предања богоносних отаца... Јер када народ научом речених отаца позна што је добро и чему треба тежити... он онда управља на боље свој живот, нити пада у невољу незнанја... те ради на своме спасењу због страха од предстојећих казни” (Канон 19).

Овде је дат предмет, правац и обавеза проповедања. Додуше, ово је казано за епископе. Како је са нама, свештеницима? Одговор је: ми смо асистенти епископови. Пошто је Црква већа и епархије веће него некада

у доба васељенских сабора, епископ врши своју обавезу проповедања свему народу преко нас где год сам не може тога дана да стигне. Ми смо продужење његовог домашаја. Зато је наша главна црквена врлина послушност. Тим више морамо пазити како беседимо, јер ако то не чинимо савесно и адекватно, епископ може да нам одузме овлашћење да то чинимо, па макар да смо и седам богословија завршили!

НЕЗНАЊЕ РЕЧИ БОЖИЈЕ — УЗРОК СВИХ ЗАЛА

У својој омилији IX на Посланицу Колошанима св. Јован Златоуст вељи: „Чујте ви који живите у свету и који имате жену и децу, како вас свети Павле упућује на читање Светога писма и то да не буде олако, ни ма како, већ са много ревности... Ако вас туга снађе, зароните у њих [књиге Св. писма] као у кутију са медицином, јер УЗРОК СВИХ ЗАЛА ЈЕ НЕЗНАЊЕ СВЕТОГА ПИСМА”.

Како ми и наш народ стојимо у том погледу? Нека свако одговори на ово питање. Нека свако постави питање: „Шта да чиним, људи и браћо?” Да чини што није чинио, да верује што није веровао и да се упозна са својим Спаситељем кога до сада није у ствари ни познао, нити име Његово призывао, а без призывања Његовог имена нема спасења!

Ми стојимо пред Богом у потреби спасења исто тако као и они који нас слушају. Разлика је можда између нас и њих у томе што ћемо се ми спasti ако ПРОПОВЕДАМО као истински посланици Божији. Њихово пак спасење зависи како они слушају и да ли слушају поруке које им преко наше недостојности шаље исти Бог, који нама каже: „АКО ЛИ ТИ ОПОМЕНЕШ БЕЗБОЖНИКА ДА СЕ ВРАТИ СА СВОГА ПУТА, А ОН СЕ НЕ ВРАТИ СА СВОГА ПУТА, ОН ЂЕ ПОГИНУТИ ЗА СВОЈЕ БЕЗАКОЊЕ, А ТИ ЂЕШ САЧУВАТИ ДУШУ СВОЈУ” (Језекиљ 33 : 9).

Ми спасавамо своју душу ако проповедамо, без обзира да ли наши верници слушају или не. Разуме се, како за проповедање, тако и за слушање, потребна је Божја благодат. Бог је даје, а ми канале кроз које долази благодат треба да држимо отворене и чисте. Тако ћемо се можда искупити, али ако проповедање занемарујемо, или вршимо немарно, сигурно ћемо бити осуђени.

Рајко Обрадовић

Соју

Никад се нисам на Те бацио каменом,
нити у своме духу Твој сјај одрицао;
и свој пут прећох са Твојим знаменом,
свуде сам Тебе звао и свуде Те клицао.

Из свију ствари Ти си у мене гледао,
Твој громки глас сам чуо у морском Ћутању...
С болом пред ноге Твоје свагда се предао,
само за Твојим жишком следио путању.

А од Тебе се никад нисам одвајао,
стога и не бих самац у дну свих осама...
Због Тебе сам се kleo и за Тебе кајао,
кад падне горко вече по горским косама.

У машти сам Ти беле свуд цркве зидао;
и за молитве сам Твоје у звона звонио;
за Твога благог Сина и ја сам ридао;
и Ђавола сам црног с Твог крста гонио.

А Ти што сазда сунца и плод оранице,
био си само Слутња, болна и стравична:
јер свака Истина духа знаде за границе,
једино наша Слутња стоји безграница.

Јављање светог Саве

После седам и пола столећа, ко се оно Хиландар јавља,
омирисан мириром тамјана, буди браћу своје Горе Свете?
То је Сава с балканског Врачара, прва звезда српског
православља, најмилије Немањино дете!

После седам и пола столећа, Хиландар се сав блиста у сјају,
а Немања са иконом Христа чека сина новом загрљају;
леп к'о сунце које Исток рађа, то се Раствко својој браћи враћа:
брдје звона ове Горе Свете, да поздраве Немањино Дете!

После седам и пола столећа собом води Авакума Ђака,
чија вера као челик јака, — уздрмаше Стамбола капију,
умирући са „Помози Боже”, Србија се умирит’ не може!

За свих седам и пола столећа, — Ти си српски народ сачувао,
својој Цркви самосталност дао, овенч'о је славом цар Душана,
победио силнога Синана и са њиме царства свих султана,
свети Сава, звездо Горе Свете, српског рода најмилије дете!

М. Т.

Да кроз лепо примамо спасоносно

О ЦРКВЕНОМ ПЕВАЊУ

Црквено певање се данас осетно губи. Врло је ретко данас наћи добrog певача у цркви или у манастирима, где се култивише ова уметност и за које је она драгоценост. Само ужи црквени кругови остају да чувају ову уметност официјелно, и то често без велике љубави и успеха.

Црквено певање дакле код нас нема стари значај и не достиже онај задатак који је Црква имала у виду при његовом увођењу у употребу. Стара пракса Цркве зна за болу и ефикаснију улогу црквеног певања у богослужењу и у животу уопште. Она нам га показује не само као најбољи и најчешћи израз ај религиозног расположења, већ и као добро средство којим се Црква служи у руковођењу верних, као корисну и пријатну забаву у домаћем кругу и као једну чињеницу у васпитању.

Црква придаје неоспорно велику важност овој уметности, већу него другим гранама хришћанске уметности, јер је ова непосредније везана за религиозни живот.

Отуда, кад говоримо о црквеном певању, нас највише интересује с једне стране значај и смисао који му Црква придаје, а са друге стране практика и прописи Цркве, који се односе на употребу црквеног певања и који, у самој ствари, помажу да оно оствари своју намену.

Црква признаје моћно и многоструко дејство музике на људе. Ово схватање налазмо и у Старом завету.

Грци признају божанско порекло музике. По њима, музика има потпуну власт над појединим странама човековог живота и управља њиме: даје покретима слушалаца овај или онај правац, да их расположи весело или сетно, да им сугерише храброст или да помогне религиозно расположење, да развија или утиша страсти. Омладина, по њима, мора учити музiku и то добру музiku. Такво схватање се потврђује чувеном изреком великог грчког филозофа Платона: „Што је у држави боља музика, боља ће бити и држава!”.

Музика помаже облагоређивању душе, развијању добрих наклоности, јачању љубави према лепом и према врлини — с једне, и јачању одбојности према ружном и подлом — с друге стране.

Музика је духовно очишћење: успокојава душевне немире, лечи болести духа, ствара и развија хармонију у души. Код Питагоре су музички мотиви показивали силно дејство против меланхолије, против гриже савести, против гњева и злобе. Појединачне скале служиле су, као на пример дорска — за остварење пуне духовне равнотеже (свештена, религиозна), фригијска — за изазивање узбуђења и страсти (ратничка), лидијска — бол, хиполидијска — раскалашност, итд.

Такво дејство музике на душу признавала је хришћанска Црква. Тиме се објашњава околност да Црква још од самог свог почетка узима у употребу певање.

Почетак хришћанској црквеног певања је примером Господа Исуса Христа, који је Тајну вечеру завршио певањем псалама — „И пошто су отпојали хвалу, изиђоше на Маслинску гору” (Матеј 26:30).

Ово певање Спаситеља и његових ученика је почетак новозаветног богослужбеног појања.

Према напомени св. Јована Златоустог „Спаситељ је певао, да бисмо и ми певали на исти начин”.

У том времену певање прима одређени карактер, постаје неодвојив део припадности сваког молитвеног скупа првих хришћана.

Певање у новозаветној цркви, по примеру Спаситеља и светих апостола, било је вокално, без пратње музичких инструмената, јер је човечији глас толико способан својим тембром, еластичношћу у односу јачине и висине звука да сам изражава различита, најдубља тонска кретања човековог осећања. У сједињењу са текстом, вокално извођење светих песама изазива код слушалаца дубок и неодољив утисак.

Св. Климент Александријски каже: „Речима, а не старим псалтиром, трубом, тимпаном и флаутом, треба поштовати Бога”.

„Ако је Бог и допустио у старозаветној цркви певање праћено свирањем на музичким инструментима, то је било једино због слабости и малодушности и безбрижности Јевреја”.

Без сумње, основом за употребу певања у хришћанској Цркви служи та духовна наслада коју добијају људи без разлике на пол, узраст и стање. Но, у сваком случају то су више побуде, којима се руководи Црква при употреби певања.

Певање, само по себи, не служи као циљ религиозних скупова, већ има да служи као помоћно средство за постизање задатака Цркве. Наиме, ради се о следећим мотивима:

1. Тежња да се хришћанима задовољи чисто уметничко-естетска потреба душе, супротно једној врсти савремене музике која штетно утиче. По Тертулијану и св. Јовану Златоустом, Црква има пред собом високи задатак и жели, да та уметност — певање, буде пријатна и корисна. Свети оци и пастири Цркве саветују да верници певају не само за време молитве, већ и у свако доба, црквене песме. Световне песме св. Јован Златоуст често назива штетним и непристојним.

2. Средство да Црква верских истина што лакше преда својим верницима. По св. Василију Великом и Јевтимију Зигабену, певање ублажује и оштри укус духовних поука.

3. Певање развија међусобну љубав и сагласност код учесника. „Како што се гласови свих који певају сливају у један општи тон — пише монах Јевтимије Зигабен — тако се и осећаји и мишљења сједињују у једно. Ништа не може људе тако да примири и уједини као заједничко певање”.

4. Одређујући да певање буде саставни део богослужења, Црква је свесна да певање уноси у душу хармонију, ствара расположење у души за боље мисли. Св. Јован Златоуст вели: „Бог види да многи људи бивају немарљиви, пада им тешко читање духовних песама... и жели да учини овај труд пријатним и искорени осећај замора, сједини се пророчанством мелодију, ради тога, да би сви, повучени ритмичким током стихова, са савршеном усрдоношћу свечано проглашавали — узносили певање светих песама. Ништа тако дух не побуђује, не одушевљава, ништа га тако не одваја од земље и телесних окова, ништа га тако не испуњава љубављу ка мудрости и равнодушношћу према светским стварима, као складно певање, као духовна песма, сложена по правилима ритма... Господ је установио певање псалама, да бисмо и ми из тога добили и задовољство и корист”.

Исто тако говори и св. Василије Велики: „Да би се са учењем повезала лепота песничког стиха, да би кроз мелодичност гласа неприметним начином из свих речи добили корисно”.

Црквено певање се јавља „као свечаност”, каже св. Златоуст, оних који се радују, утеша за оне

који тугују,... смирује страсти, обуздава поклепност, гуши неправду, подржава правду, одбацује чулне помисли, уништава срамотне мисли, саопштава божански закон, проповеда Бога, разјашњава веру, затвара уста јеретика, уздиже Цркву... Хришћанско певање мора бити певање срца, а не грла: сваки звук гласа треба да буде звук срца, израз мисли, одраз жеља. Бесмислено певање је недостојно хришћанина, свако певање, ма кога, треба да буде разумно".

Црква је свада упућивала све у богослужењу ка просвећивању разума, ка загревању верских осећања. Св. Климент Александријски пише какво треба да буде певање: „Треба употребљавати напеве скромне и неизвестачене... скромна примена гласа обуздава дрскост".

Говорећи о црквеном певању, св. Атанасије Велики каже како оно регулише и мисли и осећаје, оспособљава за молитву и приводи у молитвено расположење.

Свети оци су увек истицали квалитетну страну певања и заступали гледиште да оно треба да буде хармонично, складно, да причинљава задовољство — „сладост слуху”, да прониче у човечију душу. Тада ће оно одговарати свом високом циљу.

Зато се Црква старала о његовом унапређењу и о његовом распрострањивању у шире народне слојеве. Пре свега, певање се развијало под непосредним надзором Цркве. Највећи светитељи и јерарси учествовали су у раду на култивисању ове уметности и то са великим ревношћу и љубављу. Такав рад се нарочито истиче после IV века када почиње цветање благољепија — лепог у богослужењу. Сами јерарси и светитељи пишу текстове песама: св. Јефрем Сиријски, св. Григорије Богослов, св. Јован Дамаскин и др. Црквени јерарси раде на уређењу музичке форме певања: на Истоку прво св. Јован Дамаскин, а на Западу св. Амвросије Милански и Григорије Велики. Бирају се скале за црквену употребу, они музички радови израђеног грчког музичког система, који највише одговарају духу Цркве. У VIII веку Осмогласник је коначно завршен у свим појединостима, теоријски и практично, песником православне хришћанске Цркве св. Јованом Дамаскином. Утврђен осмогласни систем онемогућио је уношење произвољних мелодија противних духу црквених мелодија.

У том стању богослужбено певање, коначно утврђено, усталило се у бо-

гослужбеној пракси. Овај прихваћени једнообразни тип Осмогласника чува се и данас на православном Истоку.

Православна црква се старала да народ буде научен црквеном певању. Многи свети оци и пастири Цркве као св. Јован Златоуст, св. Атанасије Велики, преподобни Аксентије и др. узимали су директног учешћа у обучавању народа певању. Нарочито је поклоњена пажња деци. Учење певања је обично било по црквама, на хору. Под утицајем црквеног певања ствара се домаће духовно певање које по садржини постаје слично црквеном. (Код нас су тако настале песме „Превечниј родисја по љети”, „О! кто, кто Николаја служит” и др.). Резултат знања црквеног певања је да сви могу певати на богослужењу.

У Литургији св. апостола Јакова одређени певачи певају извесне песме, а народ одговара на јектеније и на возгласе. Народ такође пева за време освећења дарова. Заједничко певање на богослужењу наређују и Апостолске установе: „При заједничком богослужењу на возглас Ђакона народ, а пре свега деца, одговарају: „Господи помилуј”. Даље: „После читања старозаветних књига ко било нека пева псалме Давидове, а народ нека понавља гласно завршне стихове” (Књ. II, гл. 57).

Неоспорна је и велика добит коју имају присутни верни од личног, непосредног учествовања у богослужењу. У ствари то је и карактеристична црта хришћanskог богослужења. „А од престола изиђе глас који је говорио: хвалите Бога нашега сви служитељи његови и ви који га се бојите, мали и велики. И чух нешто као глас многог народа и као шум многих вода и као грмљавина јаких громова, како говоре: Алилуја, јер се зацари Господ Бог наш, Свједржитељ” (Откр. Јованово 19:5—6).

Црква је доносила прописе да црквено певање заиста буде духовно, радосно, разумно, поучно, срдачно, а тиме и благодатно. „Злопати ли се ко међу вама? Нека се моли Богу. Је ли ко весео? Нека хвали Бога” (Јаков 5:13). „Христова реч нека богато обитава у вама; у свакој мудрости учите и опомињите један другог псалмима, химнама, духовним песмама, но певајући Богу у срцима својим” (Колош. 3:16). „Говорите један другоме у псалмима, и химнама и духовним песмама, певајте и појте Господу у срцу своме” (Еф. 5:19).

Када су основни редови читача и певача, учествовање верних и надаље остаје, било као одговор на јек-

теније, благослов и возглас свештенопослужитеља, било да одређени певачи певају поједине стихове, а народ припева „Алилуја” и „Јако во вјек ми-лост јего. Алилуја”.

Но, углавном ти прописи су двоја-ки: прво, они се односе на начин извођења певања, на спољну, формалну уметничку страну, а затим они се формулишу као захтеви упућени директно певачима, од којих се тражи, да придају велику важност речима песме и да певање сматрају као важан молитвени елемент.

Према црквеним прописима захтева се у певању, пре свега, ред, правило и лепота: благочиније (добраред) и благољепије (красота) — 75 правила Трулског сабора и 28 глава Типика. Пре тога је Лаодикијски сабор (334. г.) наредио да осим канонски постављених певача, који на амвон узлазе и по књизи поју, нико други не сме појати у цркви (прав. 15). Ово је донето да би се ограничила самоволја незваних појата и да би се спречило уношење профаних мелодија у богослужење.

Своје старање о правилном и лепом певању Црква је показала у пракси у време и после Константина Великог када се оснивају читаве певачке школе по манастирима. Епископи су се бринули да при катедрали имају добре певаче. На оснивање црквених хорова обраћа се велика пажња и пружају се велика средства. Најистакнутији јерарси и светитељи узимају непосредног учешћа у раду на оснивању хорова. То чини у Елеси и св. Јефрем Сиријанин и др.

Црквено певање се није сматрало само као формална обавеза. Тражило се да оно испуни извесне чисто уметничке услове, да би се редовно долазило на богослужење. Св. Григорије Нисијски описујући долазак цара Валента у храм приликом богослужења, које је служио св. Василије Велики (брат св. Григорија), са усхићењем говори о лепом певању на богослужењу, о том „анђелском благољепију”. Блажени Августин, говорећи о певању у Миланској катедрали, каже да су га изводили тако лепи и јасни гласови, са таквом вештином „да су слушаоце доводили до суза. Ми осећамо — говори он — да нас свештене речи пламено побуђују на побожност, када се те речи певају пријатним и вештим гласом”.

Но у црквеном певању поред музичке стране важна је исто тако и литерарна страна певања. Због тога Црква захтева да се обрати велика пажња на текст песама: тражи се разумевање текста. Мисао псалма: „певајте разумно” постала

је у Цркви принцип. Св. апостол Павле вели Коринћанима: „Молићу се Богу духом, али молићу се и умом; певаћу хвалу духом, али певаћу и умом” (I Кор. 14:15).

Свети Оци IV и V века дају читаве поуке о томе да треба певати са нерасејаном мишљу, искреним расположењем и напрежући ум ка разумевању речи. „Нека пева језик, каже св. Василије Велики, но у исто време нека ум тражи смисао тога што се пева, да бисмо испунили заповест Апостола: „Певајте добро, певајте умом”.

Преимућство читања над певањем давно је где год певање због рђавих певача не достиже добре резултате. У случају читања текстова, верници су, истина, лишени високог задовољства, али и веома непријатног осећања које за време молитве може да произведе рђаво певање! Св. апостол Павле каже Ефесцима „Говорите један другоме у псалмима, и химнама, и духовним песмама, певајте и појте Господу у срцу своме” (15:19) јер само на тај начин могу своје расположење да пренесу на слушаоце.

Блажени Јероним тумачећи овај стих посланице Ефесцима обраћа се младима и саветује им да певају не грлом већ срцем: „Треба тако певати, да би биле пријатне речи које певач изговара, а не његов глас”.

Четврти Картагински сабор својим десетим правилом од певача тражи „живу и делатну веру и срдично учешће у ономе што певају устима”.

Говорећи о свом учествовању у хорском певању св. Серафим Саровски овако каже: „Ах, да си ме онда видео кад сам тек у манастир дошао, како сам радостан у оно време био. Певао сам у хору. Понекад се десило да монаси, који су са мном певали, од посла и других ноћних служби буду уморни и без полета, тако да се песма само некако вукла. Е, тада бих ја њима добацио нешто весело да би их разведрио, и они су одмах заборављали на свој умор и певали из пуног срца. Нешто непријстојно рећи у цркви, то је грех, зар не, али једна весела реч која те ободри, ниуком случају није грех, јер Бог радо гледа када му човек служи ведрим и радосним срцем;”

На основу поменутих података видимо да је Црква још од самог почетка придавала црквеном певању велики значај. Видимо да црквена практика зна за сјајну улогу ове уметности и у богослужењу и у животу. Није то случај само у време победе Цркве и цветања ритуала,

него и у времену најкритичнијем, када се певање није смело ни чути.

Када данас ^о овоме мислимо и говоримо, долазимо до закључка да певање може и сада да учини стварну услугу нашој Цркви, и да и те како вреди и сада радити на обнови (рестаурацији) његове улоге, на његовом бољем култивисању и популарисању у ширим народним слојевима.

В. Илић

„То тако не треба да буде,
браћо моја!”

(Из Посланице св. апостола Јакова 3:10.)

„МИЛОСТИЊА УМЕСТО ПОМЕНА” — НЕХАТ ИЗ НЕЗНАЊА!

Понеко од Срба објављује, да „прилаже толику и толику суму новаца том и том добротворном друштву уместо помена своме драгом” итд.

Боже, какво незнање и какав нехат! Зашто изоставити молитву у цркви и на гробу! Милостиња је дело, али и молитва је исто толико. Зашто не здружити обое?

Негде чине помен без нарочите милостиње, а негде милостињу без помена. Зашто, Срби, не идете путем својих предака? Зашто не спојите молитву са милостињом? Јер и молитва без милостиње не помаже много, а милостиња, опет, ако није у име Господа Исуса Христа, не помаже баш ништа!

Здружите, дакле, молитву и милостињу и ваш принос за „драгог и никад непрекаљеног” биће пред Богом, вишеструко већи.

Још кад бисте и постили дан-два пред помен (парастос) свог драгог покојника, онда би све то било у пуноћи српског светосавског обичаја, и све према Еванђељу. Удружите, дакле, троје у једно: пост, молитву и милостињу. У том случају знајте да ће се душа вашег драгог покојника истински радовати у ономе свету, и благосиљати вас испред престола Господа Свевишића.

Где год се три добра саставе уједно, ту је символ и благослов Свете једнобитне, животворне и неразделиће Тројице.

М. Т.

„Који зна добро чинити и не чини, грех му је!”

(Из Посланице св. апостола Јакова 4:17.)

ПОМОЛИМО СЕ, ДАКЛЕ, ЗА ЊИХ,
ДА БЛАГОДАТ СВЕСВЕТОГА ДУХА
ОСТАНЕ НА ЊИМА

ОНИ ће приносити бескрвну жртву.

ОНИ ће новорођену децу Крстом просветити и светим Миром помазивати;

ОНИ ће скрушене покајнике мирити с Богом, ближњима и с рођеном њиховом савешћу;

ОНИ ће својим побожним верницима проповедати благу вест Христове науке;

ОНИ ће својим парохијанима са збњом и страхом пружити пречисто Тело и Крв Господњу;

ОНИ ће младенце, препуних нада, брачним венцем овенчавати и упућивати на љубав, мир, слогу и трпљење;

ОНИ ће ваше домове Крстом освећивати и у њих доносити Божји благослов;

ОНИ ће болеснике ваше исповедати и причешћем припремати на пут целе васељене;

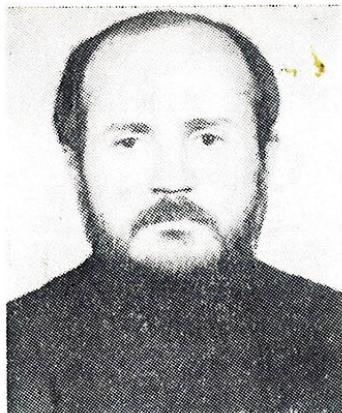
ОНИ ће вас учити и тешити, саветовати и опомињати, хвалити али и укорити.

ВИ их помозите у служби, која по достојанству надмашује службу небеских анђела, у служби која тешкоћом својом премашује службу земаљских кнезева, у служби која по одговорности наткриљује све заједно службе што се врше и на небу и на земљи.

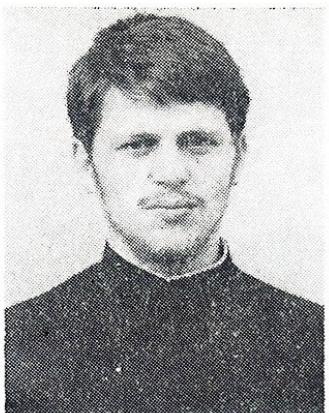
У првом броју нашег „Каленића”, пре две године, донели смо фотографије нових свештеника у Шумадији. То, ево, опет чинимо, јер нас је Господ обрадовао даровавши својој земаљској Цркви још једанаест нових својих сарадника на ширењу Његовог царства — царства Оца и Сина и Светога Духа.

Помолимо се Господу за њих, да њихово служење буде на славу Божију, а нашем верујућем народу на спасење.

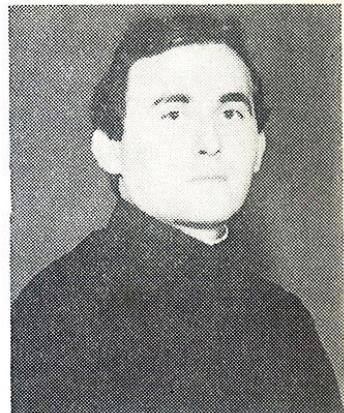
Нови свештеници шумадијске епархије

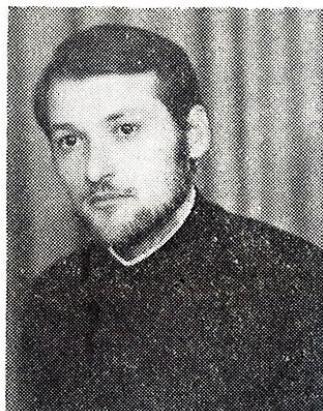
ЈЕФТА ЈОКАНОВИЋ,
парох међулужки,
рођен 20. II 1940.
Рукоположен 17. X 1979.

ПЕТАР ВИДАКОВИЋ
парох у Драгову.
Рођен 10. VIII 1956.
Рукоположен 11. III 1979.

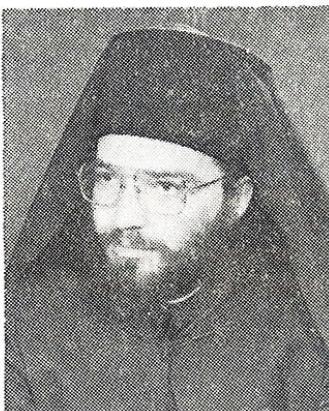
ЗАРИЈЕ БОЖОВИЋ
іакон Саборне цркве у
Крагујевцу
Рођен 7. VIII 1953.
Рукоположен 11. III 1979.

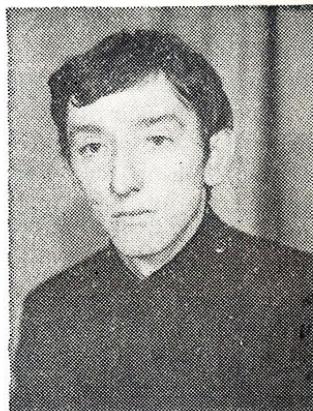
ЖИВОРАД СУБОТИЋ
приправник ЕУО-а
Епархијске шумадијске
Рођен 26. VIII 1951.
Рукоположен 10. V 1979.

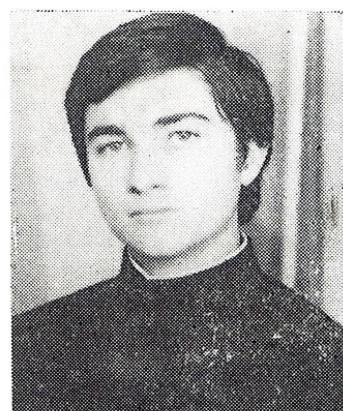
МИЛОРАД САВИЋ
парох у Лоћници
Рођен 6. XI 1955.
Рукоположен 13. V 1979.

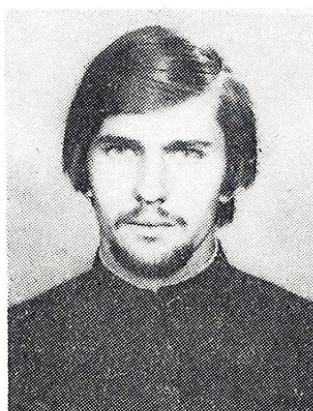
Јерођакон
ЛУКИЈАН (ПАНТЕЛИЋ)
сабрат ман. Јошанице.
Рођен 19. VIII 1950.
Рукоположен 11. VI 1979.

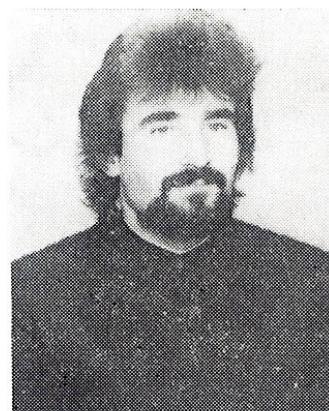
МИЛОЉУБ МИРКОВИЋ
парох у Стојнику
Рођен 22. X 1954.
Рукоположен 28. VIII 1980.

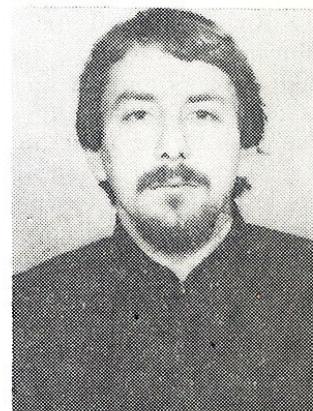
ТОМИСЛАВ РАНКОВИЋ
парох у Белосаљцима
Рођен 20. XII 1960.
Рукоположен 12. X 1980.

БОЖИДАР УРОШЕВИЋ
парох у Кусатку
Рођен 17. V 1960.
Рукоположен 27. V 1980.

ДАНЕ ПОПОВИЋ
парох у Клоки
Рођен 5. X 1957.
Рукоположен 28. X 1980.

СЛОБОДАН
МИЛОШЕВИЋ
парох у Голобаку
Рођен 23. VIII 1960.
Рукоположен 14. XI 1980.

Благовештенски манастир ДИВОСТИН

је Сабор и одлучио. Четрнаестог децембра 1892. године епископ жички Сава известио је митрополита српског Михаила да је ово саборско решење извршено.

За време другог светског рата црква је препукла и временом је морала бити затворена за њене многобројне посетиоце. Од 1965. године игуманија драчка Јелена, са својим сестринством, предузећа је кораке да се сазида нова црква.

Последњу литургију у старом храму одслужио је на „Пресвету“ (недеља пред Св. Илију) 1969. године блажене успомене епископ шумадијски Валеријан. Планове за нову цркву израдио је пок. др Драгомир Тадић, архитект из Београда, а већи део представа је дао пок. Вељко Максимовић, из Лондона. Ктитор није имао прилике да види нову цркву, јер је убрзо после њеног подизања преминуо. Сахрањен је са јужне стране цркве.

Нова црква је, по жељи ктитора, посвећена Благовестима 30. маја 1974. године од стране епископа Валеријана. Иконе за нови дуборезни иконостас је израдила монахиња манастира Драче Јефимија.

Освећење манастирске цркве није доживела ни игуманија Јелена, тако да је храм живописан за време њене наследнице игуманије Февроније

1979/80. године и освећен 13. априла 1980. године.

Манастир Дивостин је поседовао један мали конак у коме је одседао врло често блаженопочивши епископ жички Николај, који је овај манастир прославио чувеним богомольачким сабором у Дивостину, описаним у његовој књизи Диван.

Сестринство манастира Драче, на челу са вредном игуманијом Февронијом, приступило је прошле године подизању новог лепог конака чији су главни ктитори Јаков и Милица Терзић, из Велике Иванче. Темеље новог конака осветио је на Други дан Духова 1980. године епископ шумадијски Сава и зграда је до краја године већ и покривена. У новом конаку су поред просторија за становање монахиња, предвиђене и радионице, капела (која ће бити посвећена св. цару Константину и његовој мајци св. царици Јелени), црквени музеј Шумадијске епархије и библиотека.

Освећење цркве у Дивостину 1974. године

На шестом километру пута који води из Крагујевца за Горњи Милановац, на огранцима планине Рудника, налази се манастир Дивостин. Манастирска црква је позната од давнина са својом чесмом Светиња, на којој су се лечили како телесни, тако и душевни болесници.

Подизање прве по реду цркве везује се за Византијце, који су храм посветили св. цару Константину и његовој мајци св. царици Јелени. Друга, пак, по реду црква је из времена св. Стефана Лазаревића, када су подигнуте многе цркве у Србији.

Једно од народних предања говори да је на овом месту био стан неке монахиње „диве“ (девојке), која је подигла манастирску цркву, па се по њој и манастир прозвао Дивостин.

У Најпегеровом опису насеља у Србији, из 1718. године, спомиње се и манастир Дивостин. Двадесет година доцније Дивостин је био у саставу Ваљевске епархије. Сви су изгледи да је манастирска црква порушена за време аустро-турских ратова 1739. године.

Иницијативу за обнову манастирске цркве дало је братство манастира Драче, чији игуман Максим 24. јануара 1861. године пише Београдској конзисторији и моли дозволу за обнову „развалина цркве дивостинске“, јер би се овим „начином и жељи самог народа задовољило, којега је број само у нурији манастирској око 1040 глава порезскиј, а осталога пак народа, који к цркви долази поради примања Свете причести још је много већи број“. Сви су изгледи да је обнова цркве завршена до 1872. године, када је и постала парохијска црква за сва околна села.

Међутим, верници села Граница замолише 1892. године Св. архијерејски сабор, да се њихова црква прогласи парохијском, а дивостинска црква да се уступи манастиру Драчи, што

Стара црква у Дивостину из 1872. године.
Посвећена Св. цару Константину и његовој мајци св.
царици Јелени.

Епископ Валеријан после одслужене последње литургије
у старој дивостинској цркви.
Доле: Нова црква у Дивостину.

Срећан вам празник млади светосавци

страница
за младе

Ко је свети Сава?

И ове године, ако Бог да, наше ће цркве на дан св. Саве бити пуне, а међу присутним верницима ипак ће бити највише деце од које се многа својим рецитовањем долити кап уља у велико светосавско кандило Српског народа.

Али, за многе од Вас је то и једини дан када Вас видимо у нашим црквама. Но, драга наша децо и драга омладину, зар ће те дозволити да Вас црквена врата не виде до идућег св. Саве, а ко зна да ли и тада?

Хајде да мало заједно размислимо о томе.

Већину од Вас су у почетку водиле мајке, или баке у цркву где сте рецитовали за св. Саву. Касније сте и сами одлазили. Но када сте напунили осамнаест, деветнаест година, све ређе Вас видимо и за св. Саву, а и у опште у цркви. Зашто?

Зар зато што Вам је неко рекао да ићи у цркву није модерно, а још мање у складу са „научним погледом на свет”? Но, проверите баш ове године за св. Саву да ли је то тако. Отидите у цркву и слушајте дечије рецитације (ово је за Вас који више не рецитујете, јер Вас је можда чак и срамота да Вас неко слушајно види). Бићете просто претрпани речима: просвета, култура, школе, наука, итд. итд. А чујете и безбројне примере вечно „модерних” вредности и идеала. Да, драги наши, све је то везано за име св. Саве — који је највећи заступник Српског рода пред Оним чија је наука — једина права и непролазна и то без иједне оборене теорије. Зашто? Зато јер нам је својим примером указао на живот по тој науци, живот по речима Господа Исуса Христа.

Значи да ствари ипак мало другачије стоје — што се „научног погледа на свет” тиче, зар не?

Размислите и сами добро о томе. Још једном — срећан Вам празник и:

УСКЛИКНИМО С ЉУБАВЉУ
СВЕТИТЕЉУ САВИ!

(Улоге у овој сценској слици могу изводити било децаци било девојчице)

Лица: Први учитељ (или учитељица)
Други учитељ (или учитељица)
Први ученик (или ученица)
Други ученик (или ученица)

Позорница: Сала. Неколико ученика и ученица седе у клупама.

Први ученик: Ко је свети Сава био
и чиме је заслужио
да га деца тако воле
и да му се јувек моле?

Први учитељ: Он је био миротворац,
Српске цркве први творац,
служио је верно Богу
и широј свуда слогу.

Други ученик: Да, ал' мржња ипак влада,
због неслоге народ страда.

Други учитељ: Ти, на жалост, имаш право...
Баш зато нам свети Саво
и благослов Бога с неба
више него икад треба.

Други ученик: Да л' су Срби, православци,
још и данас светосавци?

Први учитељ: Да, ја мислим... Срби славе
свуда име светог Саве.

Први ученик: Зашто Срби, светосавци,
и хришћани, православци,
сви потомци Светог Саве
љубав вама недостаје?

Други учитељ: Нек' вас, децо, то не чуди:
по плоду се дрво суди...
Речи јувек мало значе,
само дела духом зраче.

Други ученик: Не разумем... Поновите.
Шта сте рекли? Објасните.

Моја прва светосавска рецитација

Други учитељ: Ко год каже „Волим Бога”,
а не воли брата свога,
тај истину не говори,
грех велики тиме твори.

Први учитељ: Кад год Срби забораве
дух љубави светог Саве,
кад његово само име
узму да се ките њиме,
никад добро није било,
увек им се то светило.

Други учитељ: Зато сваки Србин прави
који светог Саву слави
не речима, него делом,
свуд по свету нашем целом
где год крене слугу шири,
зашађену браћу мири,
иде путем светог Саве,
вечним путем српске славе.

Први ученик: Али таквих нема много...

Први учитељ: Нека би нам Бог помог'о
да се нађе међу вама
ко би крен'о по стопама
Светитеља миротворца,
смерног слуге свога Творца.
Само тај пут води Богу!

Други ученик: Ја ћу увек, где год могу,
помагати мир и слогу
и служићу тиме Богу.

Први ученик: И ја, исто! Свети Сава
нека мој пут обасјава!

Други учитељ: Тако, децо, тако, мили!
Видим да сте научили
шта је значај светог Саве
и зашто га деца Славе.

Први учитељ: Сад, кад једно сви мислимо,
да се Богу помолимо,
да одамо Њему славу,
да молимо светог Саву:

Сви пристуни на позорници устају и говоре заједно:

Свети Саво, учитељу,
и Божији светитељу,
ти сачувај своме роду
слогу, љубав и слободу.
Бог ће тебе услишити
па ће браћу измирити.
Да у миру увек славе
светли празник светог Саве.
Амин.

М. М.

Боже, сећам се као да је, што кажу, јуче било када ме је мајка после Божића одвела нашем свештенику да добијем рецитацију за св. Саву. Од момента када сам добио моју прву рецитацију коју сам требао да научим напамет, постao сам, онако још мали, сав важан и што би рекли — прави, јер није то мала ствар на св. Саву рецитовати, и још први пут. Рецитацију сам брзо научио напамет, у ствари брзо су ме научили, јер мајка и тата су ми је читали (пошто то сам још нисам знао), читали, читали, а ја за њима понављао, понављао, понављао и научио.

Не треба ни говорити како сам једва дочекао да дође св. Сава. Тога дана сам већ рано пре службе отишао са мајком у цркву где су ме обукли у нови стихар, па сам на св. литургији заједно са осталом децом носио чираке.

Светосавска прослава је била поподне. Ја ни дан данас не знам шта сам ја радио од повратка из цркве после службе, па све док се увече у цркви нисам други пут поклонио, што је значило да је рецитација готова. Кају, рецитовао сам добро, а што је најважније ништа нисам заборавио иако ми се пред сам почетак прославе учинило да ту рецитацију никада нисам ни видео, а не знао напамет, али када је свештеник најавио моје име — попео сам се на амвон, па још на једну хоклицу и почeo. Све време сам гледао негде у правцу оног великог прозора горе на хору, а мајка ми је после рекла да сам рукама трљао панталоне (а ја се тога баш не сећам).

Када су све рецитације биле завршене свештеник нам је поделио лепе пакетиће. Код мене се поред бомбона, кекса, чоколаде и осталог нашла и књижица „Песме о Светом Сави“. Ту књижицу сам од тада увек држао међу својим најмилијим књигама, а сваке године пред св. Саву узимао ћије у руке и читао.

Прошло је доста година од моје прве рецитације, а истина и од последње, али и сада редовно одлазим на св. Саву у цркву тамо где „нека друга деца“ можда баш рецитују своју прву рецитацију. Тада посебно пратим да ли ће неки шврћа уз рецитацију рукама трљати панталоне. Ако то случајно приметим, тргнем се и видим да ја то и сада слушајући друге чиним. И обавезно се машим руком за ћеп на капуту и сртнем се са детињством и књижicom „Песме о Светом Сави“.

Немања

Религије у савременом свету

Наш лист је у прошлом броју („Каленић“ 6/1980. стр. 23—24) донео статистичке податке о распострањености поједињих религија у данашњем свету, по континентима, а према подацима у току последње десетице. Скренута је пажња читаоцима да све ове податке треба прихватати оријентационо, јер до потпуно тачних цифара није могуће доћи. Тако, нпр., број православних у свету у разним статистикама варира између 120 и 170 милиона, јер нема тачних података о броју верника у Руској православној цркви — далеко највећој међу свим православним црквама. Из те статистике овде још једном приказујемо

БРОЈНО СТАЊЕ ПОЈЕДИНИХ РЕЛИГИЈА У ЦЕЛОМ СВЕТУ ДАНАС:

Хришћана

а. Православних	125,684.000
б. Римокатолика	580,470.000
в. Протестаната	218,120.000
Хришћана укупно	924,274.000
Јевреја	13,537.000
Муслимана	493.012.000
Зороастријаца	138.000
Шинтоиста	69,662.000
Таоиста	54,324.000
Конфуцијеваца	371,587.000
Будиста	176,920.000
Хиндуиста	436,745.000
Укупно религиозних:	2.540,199.000

Уз ове бројне податке о распострањености поједињих религија у данашњем свету, доносимо сада и најкраћа, енциклопедијска обавештења о религијама које се овде помињу.

ХРИШЋАНСТВО

а. Православље (према речи „ортодоксија“ која у преводу са грчког значи „право веровање“) представља заједницу источних хришћанских цркви које су остale вер-

не догматским и канонским схватањима и традицијама првобитне хришћанске, неподељене цркве (одн. ортодоксне Цркве пре расцепа од 1054. године) — а формулисаним у одлука ма првих седам васељенских сабора.

Насупрот римокатоличком начелу апсолутног папског ауторитета, православље истиче начело саборности. По томе начелу, хијерархија самосталних (аутокефалних) цркви не значи њихово подређивање једне другој, већ представља само поредак почасти. (Тако, прво место по части припада Цариградској патријаршији а за њом следе по реду: Александријска, Антиохијска, Јерусалимска, Руска, Грузијска, Српска, Бугарска и Румунска патријаршија и Грчка, Кипарска, Албанска, Пољска, Чехословачка, Финска и Француска архиепископија.) Врховни ауторитет припада искључиво епископима окупљеним на сабору као колегијалном телу.

У догматици православља главну улогу има традиција ранохришћанске и византијске патристике; (патрестија је назив за списе и учења хришћанских црквених отаца, насталих од почетка хришћанства па до VIII века, одн. до почетка схоластике).

Хришћанска православна црква је после сукоба Цариграда с Римом и црквеног расцепа 1054. г. наставила постојање у својим традиционалним самосталним (аутокефалним и аутономним) организацијама, држећи се учења и одлука првих седам васељенских сабора. И поред тога што представља заједницу већег броја самосталних цркви, православље је јединствено у погледу доктрине (учења) као и у канонском општењу.

б. Римокатолицизам представља идеологију, традицију и политику западне, римокатоличке цркве. Обликован је током више столећа, нарочито поводом расцепа са источном црквом у XI веку и борбе с протестантizmom у XVI веку.

Окосницу римокатолицизма чини ауторитет цркве оличен у ауторитету папе, у коме римокатоличка доктрина види наследника „врховног

апостола“ — апостола Петра. Епискоци су подређени папском ауторитету. Према учењу римокатолицизма црква је непогрешива у питањима вере кад говори устима епископа које папа сазива на сабор, или кад говори кроз самога папу.

Иначе, оне главне догме које су биле заједничке за читаво ортодоксно хришћанство пре расцепа од 1054. г. остale су и даље заједничке за Римокатоличку и Православну цркву.

Посебна догматска карактеристика римокатолицизма је начело познато под скраћеним називом филиоце (filioque — што у преводу са латинског значи „и од Сина“) а то је веровање да Бог Дух Свети исходи и од Оца и од Сина. У филозофији римокатолицизам се ослања на схоластичке мислиоце, највише на систем Томе Аквинског. На овим пунктовима се највише разликује од православља.

Римокатолицизам је обележен тежњом ка светској доминацији, а идеја свеобухватне црквене дисциплине дала му је карактер тоталитарности.

в. Протестантизам је заједнички назив за хришћанске религијске доктрине и верске заједнице независне од папства, а које су настале као плод реформације, тј. верског покрета пониклог у крилу Римокатоличке цркве у XVI веку, а усмереног против папства и те цркве.

Главне гране протестантизма су:
— лутеранство, распострањено у Немачкој, скандинавским и другим земљама;

— калвинизам, у Француској, Швајцарској, Холандији, Шкотској-САД и др.;

— англиканство, у Вел. Британији и др.

Поред ових главних грана постоји и врло велики број мањих верских заједница и секта, нарочито у Северној Америци.

Протестантске цркве се разликују од Римокатоличке и Православне цркве углавном у следећем:

— Свето писмо сматрају јединим извором вере и врховним ауторитетом у стварима вере, а

— тумачење Светог писма је слободно од стране верника;

— оправдање се постиже благодаћу (милошћу) Божјом, помоћу вере (што је супротно доктрини спасења помоћу добрих дела);

— култ је усредређен на Бога (нема култа Богородице и светитеља);

— укинута је усмена исповест, укинута је црквена хијерархија (црква ма управљају савети које оирају сами верници), укинут је свештенички целибат (неженство, безбрачност), укинуто је и монаштво; (но, постоје извесне разлике и по неким од ових питања између поједињих грана протестантизма — тако је, напр. теолошки ставови англиканаца крећу између протестантских и римокатоличких, некад су ближи римокатолицизму а некад протестантизму.).

МОЈСИЈЕВСКА РЕЛИГИЈА, религија јеврејског народа (Јудејаца, Израелита) одржала се и после уништења јеврејске државе и расељавања Јевреја у I веку. То је монотеистичка религија, вера у једнога Бога — Јахвеа (или Јехову). У њеном крилу никло је и хришћанство; Свето писмо Старог завета је заједничка света књига и Јевреја и хришћана.

Главна особеност ове религије је строг монотеизам, месијанство (тј. вера у спасење кроз Месију — помазанника који ће доћи и донети на земљу Божје царство), као и учење да су Јевреји Богу најмилији, „изабрани народ”.

Све до I века одржao се у јеврејству култ жртвовања животиња и природних продуката. То престаје за време патријарха Гамалијела (80—117. г.); он је реформисао богослужење поставивши темеље данашњем јеврејском богослужењу, које се састоји из молитава и читања канонизованих (прописом утврђених) књига Старог завета.

МУСИМАНСКА РЕЛИГИЈА — ИСЛАМ (ислам у преводу са арапског значи „покорност Божјој вољи”) је такође једнобожачка религија најмлађа по времену постанка. Основач ислама је Мухамед (570—632. г.) а главно светилитше је Мека, родно место Мухамеда; учење ислама је изложено у Корану. Ислам је не само религија него и право, чији је извор такође Коран, који регулише целокупно понашање муслимана.

По учењу ислама Аллах је једини бог, а Мухамед је његов последњи и главни пророк. За мусимане је карактеристична и вера у судбину, фатум, вера да је све унапред одређено — одређен је почетак, ток и крај људског живота, тако да људи чак и кад знају вољу судбине не могу је изменити без обзира на то да ли им она доноси срећу или несрећу.

Исламски култ је веома једноставан: обухвата изговарање пет дневних молитава, којима претходи ритуално прање; хадилук у Меку бар је-

данпут у животу; пост у месецу рамазану; чињење милостиње; свети рат против неверника који угрожавају мусиманску земљу. Свештенства нема — и макам нема свештени карактер (он је верски првак, добар познавалац Корана), али постоје улеме (богословско-правни знаци) и дервишки (монашки) редови. Братства имају велику политичку улогу.

Ислам је основан у Арабији у VII веку а распострањен је ратом у VIII и IX веку у Азији до реке Инда, затим дуж обала Средоземног мора и атлантских обала Африке, па и у Шпанији. Пропадањем халифата изгубио је овоје једињство; обраћењем Турака ислам је продро у Источну Европу после пада Цариграда (1453. год.) и проширио се на Далеком Истоку и у тзв. „Црној“ Африци.

Припадници ислама — мухамеданци, су се поделили углавном на две велике доктрине:

— ортодоксно сунитство (кому припада око 90% мусиманског света) и
— шиитство.

Сунити су мусимани који поред Корана сматрају и Сунну за извор вере и њених прописа; Сунна је у ствари мусиманско предање, све што су Мухамед и његови другови рекли, одобрili и обично радили.

Шиити су, опет, мусимани који не признају усмено предање и верску традицију (сунну), него само Мухамедове непосредне изјаве, одије коранске прописе; они су нека врста протестантизма у исламу, нарочито у Ирану, у коме је шиитство државна религија.

ЗОРОАСТРИЗАМ (парсизам или маздаизам) је персијска дуалистичка религија; то је учење које се приписује древном и легендарном индоиранском верском учитељу и религијском реформатору Зороастеру (или Заратустри, 660—око 580.) Зороастризам учи да Врхунска мудрост зрачи из себе добро и зло — две међусобно супротстављајуће сile које владају светом. Ово религијско — филозофско учење, дакле, схвата свет као процес борбе добра и зла који су оваплоћени у ликовима доброг духа Ахурамазаде и злог духа Ахримана, а који се боре међу собом.

ШИНТОИЗАМ је стара јапанска национална религија анимистичко-политеистичког карактера која се заснива на култу предака и тајанствених природних сила (нарочито култ сунца); према учењу ове религије, богиња сунца Аматерасу (аматерасу

омикали, велико божанство које обасјава небо) прамајка је јапанских царева. Конфуцијанизам и будизам су до средине XVII века потиснули шингонизам, но од 1868. г. шинтоизам је у Јапану званична вера.

ТАОИЗАМ је првобитно, религијско-философско учење кинеског мислиоца Лао-Цеа (око VI века пре хришћене ере), а потом популарна вера народних маса Кине, која је са остатцима доктрине Лао-Цеа спојила елементе анимистичког култа духове природе и предака, као и различита друга веровања.

Јин и јанг је назив за две суштинске категорије кинеске мисли чија синтеза ствара Велики Принцип Универзалног Реда — тао. Тао (у преводу са кинеског значи „прави пут“), то је космички ред, апсолутно биће, основ свега; све потиче од тао и све ће се тамо вратити. Тао се наизменично јавља у два облика који су у исто време супротни и комплементарни (светлост и сенка, топло и хладно, активност и пасивност — то су појаве за које се дuguје „мутација“ јин и јанг).

КОНФУЦИЈЕВСТВО је религијско-философско учење које је у VI веку пре хришћанске ере утемељио Кунг Фу Це (Учител Кунг, чије је латинизовано име Конфуције — Confucius). То је етичка доктрина у којој је основна прата јен, хуманост. Конфуцијевство прописује пут и начин моралног усавршавања, а врхунски идеал је исправан појединач у хармоничним односима са овојим најближим сродницима и социјално-политичком заједницом. Конфуцијево учење постало је једна од главних религија у Кини.

БУДИЗАМ је староиндијско философско учење из VI века пре хришћене ере. Основач му је, према легенди, био Гаутама или Сидарта (560—480. г.) прозван Буда или Просвећени. Ово учење које је поникло у Индији постало је једна од најраспострањенијих религија на свету а расширило се нарочито у Кини, Јапану и другим земљама Источне Азије.

Негирајући поделу на касте будизам је супротан традиционалном браманизму. Класични будизам схвата свет као процес непрекидног настајања, нестажања и промене, без једног врховног принципа или вечитог и непроменљивог бића; биће се схвата ако скуп психичких и физичких својстава (5 елемената).

И будизам ставља етичке проблеме у центар пажње; проблем патње

и трпљења је основни у будизму; четири племените истине су: о патњи, настанку патње, укидању патње и путу спасења. Процес спасења води од незнанја, које је основа патње, ка истинском знању путем тзв. средње стазе и осмоструке забране, самодисциплине и контроле, јога праксе и сл. Жељени циљ овог система сазнавања је нирвана, стање које се постиже унутрашњом концентрацијом, а у коме престаје да делује ланац узрока и последица; у нирвани се индивидуалност губи у свеопштости прабића. Човек ће, према томе, избеги циклус реинкарнације (поновног рођења), који га осуђује на патњу, и постићи ће нирвану мудрошћу и трпљењем, самоодрицањем и добротом према свим људима без обзира на њихов друштвени положај.

Будизам се није могао прилагодити кастинском уређењу и ишчезао је као религија из Индије; у II веку прешао је у Кину а у VI веку у Јапан и друге азијске земље и освојио милионе.

ХИНДУИЗАМ је синоним браманизма, религије Индуза која је настала почетком средњег века постепеним зближавањем браманизма и будизма. Браманизам је, наиме, пантенистичка религија старе Индије; настала је између 1000—600. године пре хришћанске ере, а обновљена је и реформисана у XIII веку као новобраманизам или хиндуизам, који је развио посебан систем кастинских односа карактеристичних за Индију све до новијих времена.

Главна божанства су: Брама, Индра, Вишну и Сива (или Шива). Култ браманске религије обележен је сложеном обредношћу, у којој је молитва праћена ритуалним радњама.

ПРЕПОРУЧУЈЕМО ВАМ НОВУ КЊИГУ

Бранко Јакшић:

ЗА НАШЕ ПРИРЕДБЕ

Далматинска епархија Српске православне цркве издала је крајем прошле године дивну књижицу (од 80 стр. са илустрацијама) под насловом „За наше приредбе”, а који је написао уважени прота Бранко Јакшић из Петриње. Књижица се састоји од девет једночинки које су наменјене, како каже њихов аутор, „да помогну при учењу веронауке, као и да допринесу очувању верских вредности и традиција у нашем народу. Могу их изводити деца, а могу и одрасли и деца, како где одговара”.

Наслови једночинки су:

Много питања, Јелкицина тајна, Моја прва шетња на „штрафти”, Њихова одлука, Крсна слава, Лагани језици, Нећемо више никада, Некад се и то деси, „Савремена” девојка.

У додатку дато је и неколико духовних песама, док у уводу прота Б. Јакшић даје исクリне напомене и потребна упутства за извођење ових једночинки, чemu треба да допринесу и цртежи којима је текст пропраћен.

„Свака епоха имала је своје путеве према Христу. Ова књижица покушава да покаже како се и асфалтом такође може стићи до Њега! Текстови у њој, уз друге сличне, доприноси су на делу, у вреви савременог живота, стварању једне живе црквене заједнице, и то на простору где је било најмање услова за њу. Све ове једночинке даване су, у току двеју деценија, у црквама и пред њима, у дворанама и на отвореном простору, у предворјима и двориштима... Оне садрже и скре хришћанских идеја, и млади свештеници могу их добро употребити припремајући црквене и друштвене приредбе, како у нашој земљи, тако и свуда где има нашег народа и наших верника”.

Топло препоручујемо ову књигу проте Б. Јакшића, искрено жељећи да настави са објављивањем својих текстова, а овај корак Српске православне епархије далматинске истичемо и од срца поздрављамо. Хвала им за ову књигу!

Цена књиге у продаји: 60,00 дин.
Адреса издавача:

Епархијски управни одбор Епархије далматинске

Ул. Тежачка 8. 59000 Шибеник

„Дако Господ хтедне живећемо и учинићемо ово”

(Из Посланице св. апостола Јакова 4:15.)

8. марта

у Крагујевцу — Саборна црква
Опроштајно вечерње у четири часа
после подне

14. марта

у Крагујевцу — Саборна црква
На Теодорову суботу архијерејска литургија почиње у 6 часова изјутра

15. марта

у Крагујевцу — Саборна црква
Недеља православља — архијерејска литургија почиње у 8 часова изјутра.

Духовни концерт у Саборној цркви у 4 часа после подне.

Пева Светоточнички хор шумадијске епархије. Диригује г. Бошко Кирћански, проф.

Каленић

ГОДИНА III
13(1/1981).

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Излази шест пута годишње

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић”, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/26-42

Текући рачун: „Каленић”
издавачка установа Епархије шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Михић”,
Земун, Маршала Тита 46—48.

Тираж 7000 примерака

Цена: 10.— д. по примерку

Годишња претплата 60,00 д. а за иностранство: 12 америч. долара

КАД ПРОЧИТАТЕ „КАЛЕНИЋ”

немојте га бацити — грех је да се еванђелске речи и ликови светих нађу у корпи за отпатке! Прочитавши ове странице сачувајте их, или дајте пријатељу да их и он прочита.